

दिवन् *n.* The heaven. -*m.* A day.

दिवसः, -सम् [दीव्यतेऽत्र दिव् असच् किच्च cf. Uṇ. 3. 121]
See दिन. A day; दिवस इवाभ्रश्यामस्तपात्यये जीवलोकस्य Ś. 3. 11.
-**Comp.** -अवसानम् evening. -ईश्वरः, -करः, -नाथः
the sun; दिवसकरमयूखैर्बोध्यमानं प्रभाते R.s. 3. 22. -मुखम्
morning, daybreak; R. 5. 76. -मुद्रा a day's wages.
-विगमः evening, sunset; यामभ्यास्ते दिवसविगमे नीलकण्ठः सुहृदः
Me. 81. -दिवसीकृत to convert the night into day; निशा
दिवसीकृता Mk. 4. 3.

दिवा *ind.* By day, in the daytime; दिवाम् 'to
become day'. -**Comp.** -अटनः a crow. -अन्ध *a.* blind
by day. (-न्धः) an owl. -अन्धकी, -अन्धिका a musk-
rat. -अवसानम् 'close of day', evening. -करः 1 the
sun; Ku. 1. 12; 5. 48. -2 a crow. -3 the sun-flower.
-कीर्तिः 1 a Chāṇḍāla. -2 a man of low caste; Ms. 5. 85.
-2 a barber. दिनमिव दिवाकीर्तिस्तीक्ष्णैः क्षुरैः सवितुः करैः N.
19. 55. -3 an owl; तस्मिन् कालेऽपि च भवान् दिवाकीर्तिभयार्दितः
Mb. 12. 138. 12. -चरः 1 a Chāṇḍāla. -2 a kind of
bird (श्यामा). -नक्तम् Day and night; Bhāg. 5. 22. 5.
-*ind.* by day and night. -निशम् *ind.* day and night;
चकोरव्रतमालम्ब्य तत्रैवासन् दिवानिशम् Ks. 76. 11. -पुष्टः, -मणिः
the sun. -प्रदीपः 'a lamp by day', an obscure man.
-भीतः, -भीतिः 1 an owl; दिवाकराद्रक्षति यो गुहासु लीनं दिवा-
भीतमिवान्धकारम् Ku. 1. 12. -2 a white lotus (opening at
night). -3 a thief, house-breaker. -मध्यम् midday.
-रात्रम् *ind.* day and night; Ms. 5. 80. -वसुः the sun.
-शय *a.* sleeping by day; आरुरोह कुसुदाकरोपमा रात्रिजागर-
परो दिवाशयः R. 19. 34. -शयता sleep by day; रात्रौ
दिवाशयतया योऽप्यनुत्थानदूषितः Rāj. T. 5. 253. -स्वप्नः, -स्वापः
sleep during day-time. (-पः) an owl.

दिवातन *a.* (-नी *f.*) [दिवा भवः टथु तुद् च] Of or
belonging to the day; शशिन इव दिवातनस्य लेखा Ku. 4. 46;
Bk. 5. 65.

दिविः The Chāṣa bird (also दिवः).

दिवोदासः *N.* of a reputed Vedic king, father of
सुदास; Rv. 7. 18. 25.

दिव्य *a.* [दिवि भवः यत्] 1 Divine, heavenly, celestial;
दिव्यस्त्वं हि न मानुषः Mb. 3. 252. 8. -2 Supernatural,
wonderful; परदोषेक्षणदिव्यचक्षुषः Śi. 16. 29; दिव्यं ददामि ते
चक्षुः Bg. 11. 8. -3 Brilliant, splendid. -4 Charming,
beautiful. -व्यः 1 A superhuman or celestial being;
दिव्यानामपि कृतविस्मयां पुरस्तात् Śi. 8. 64. -2 Barley. -3 An
epithet of Yama. -4 A fragrant resin, bdellium. -5
A philosopher. -व्यम् 1 Celestial nature, divinity.
-2 The sky. -3 An ordeal (of which 10 kinds are
enumerated); cf. Y. 2. 22, 95. -4 An oath, a solemn
declaration. -5 Cloves. -6 A kind of sandal. -7 A
kind of water. -**Comp.** -अंशुः the sun. -अङ्गना, -नारी,
-स्त्री a heavenly nymph, celestial damsel, an *apsaras*.
-अदिव्य *a.* partly human and partly divine (as a
hero, such as Arjuna). -अवदानम् *N.* of Buddhis-

tic work from Nepal (written in Sanskrit). -उदकम्
rainwater. -उपपादुकः a god. -ओषधिः *f.* a herb of
great supernatural efficacy, *i. e.* curing snake-poison;
हिमवति दिव्योषधयः Mu. 1. 23. -कारिन् *a.* 1 taking an
oath. -2 undergoing an ordeal. -क्रिया the application
of an ordeal; निःसंभ्रमः स्तम्भयितुं देव दिव्यक्रियामयम् Rāj.
T. 4. 94. -गन्धः sulphur. (-न्धा) large cardamoms.
(-न्धम्) cloves. -गायनः a Gandharva. -चक्षुस् *a.* 1
having divine vision, heavenly-eyed; त्वया नियम्या ननु
दिव्यचक्षुषा R. 3. 45. -2 blind. (-*m.*) 1 a monkey. -2
an Astrologer. -3 Arjuna. -4 one who has prophetic
vision; दिव्यचक्षुर्ज्योतिषिके पार्थात्मज्ञानिनोरपि Nm. (-*n.*) a
divine or prophetic eye, supernatural vision, the power
of seeing what is invisible by the human eye. -ज्ञानम्
supernatural knowledge. -दृश *m.* an astrologer.
-दोहदम् a present offered to a deity for the accom-
plishment of one's desired object. -धुनी *N.* of Bhāgīrathī;
दिव्यधुनि मकरन्दे Stotra. -पुरुषः the Karavīra tree. -प्रश्नः
inquiry into celestial phenomena or future course of
events, augury. -मन्त्रः Om (ओम्); Amrit. Up. 20.
-मानम् measuring the time according to the days and
years of the gods. -मानुषः a demi-god; दिव्यमानुषनेष्टा
तु परभागे न हारिणी Ks. 1. 47. -रत्नम् a fabulous gem
said to grant all desires of its possessor, the philo-
sopher's stone; cf. चिन्तामणि. -रथः a celestial car moving
through the air. -रसः 1 quicksilver. 2 heavenly water
or love; V. 2. -वस्त्र *a.* divinely dressed. (-स्त्रः)
1 sunshine. -2 a kind of sun-flower. -वाक्यम् a
celestial word or voice. -श्रोत्रम् an ear which hears
everything. -सरित् *f.* the celestial Ganges. -सानुः *N.*
of one of the Viśvedevas. -सारः the Sāla tree. -स्त्री
an *Apsaras*.

दिग् 6 U. (दिशति-ते, दिष्ट; desid. दिदिक्षति-ते) 1 To
point out, show, exhibit, produce (as a witness)
साक्षिणः सन्ति मृत्युक्त्वा दिशेत्युक्तो दिशेन्न यः Ms. 8. 57, 52, 53.
-2 To assign, allot; इष्टां गतिं तस्य सुरा दिशन्ति Mb. -3
To give, grant, bestow upon, deliver or make over to;
बाणमत्रभवते निजं दिशन् Ki. 13. 68; R. 5. 30; 11. 2; 16. 72.
-4 To pay (as tribute). -5 To consent to; मृत्युमात्रं
दुहितुः परिग्रहादिश्यतां कुलमिदं निमेरिति R. 11. 49. -6 To direct,
order, command. -7 To allow, permit; स्मर्तुं दिशन्ति न
दिवः सुरसुन्दरीभ्यः Ki. 5. 28. -*Caus.* (देशयति-ते) 1 To show,
point out, allot, assign. -2 To teach, communicate,
tell, inform. -3 To direct, order. -4 To confer, bestow.

दिग् *f.* [दिशति ददात्यवकाशं दिग्-किप्] (Nom. sing. दिक्-
ग्) 1 A direction, cardinal point, point of the compass
quarter of the sky; दिशः प्रसेदुर्मरुतो ववुः सुखाः R. 3. 14; दिशि
दिशि किरति सजलकणजालम् Gīt. 4. -2 (*a.*) The mere direc-
tion of a thing, hint, indication (of the general lines)
इति दिक् (often used by commentators &c.); इत्थं लौकिक-
शब्दानां दिग्मात्रमिह दर्शितम् Sk. (*b.*) (Hence) Mode, man-
ner, method; मुनेः पाठोक्तदिशा S. D.; दिगियं सूत्रकृता प्रदर्शिता
दासीसभं वृषसभं रक्षःसभमिमा दिशः Ak. -3 Region, space